

Наміри далекоглядними були

Зараз ніхто не скаже, коли наші далекі пращури вперше „закрутили” гончарний круг, аби народилися потрібні в повсякденному житті речі. Археологи вважають, ніби сталося це ще в прадавні часи неоліту, тобто нового кам’яного віку, що починається з шостого тисячоліття до Різдва Христового. Саме тоді з’явився випалений на вогні глиняний посуд, прикрашений примітивним орнаментом. Недарма цей період має назву „неолітичної революції”. Упродовж багатьох віків, постійно удосконалюючись, гончарство ввібрало у себе технічні навички й художні особливості не одного покоління людства.

Стосовно України, то цей допоміжний вид господарської діяльності був поширений у лісостеповій зоні, зокрема на Полтавщині, Чернігівщині та Поділлі. У західному регіоні в цьому плані вирізняють Закарпаття, Буковину та Полісся.

Народження керамічних виробів – трудомісткий процес, що включає низку операцій – від заготівлі глини до термічної обробки напівфабрикату. Під кінець ХІХ століття загального поширення набуває кожний гончарний круг, на верхній частині якого ремісник руками формував посудину. Далі наставала черга виплавлення виробу, нанесення гравійованого чи кольорового орнаменту. До готового посуду належать миски, полумиски, горщики, глечики, макітри, кварта. А ще з-під рук гончарів виходили дитячі іграшки – варанці, півники, свистунці, тощо.

У ХVІ – ХVІІ століттях на північно – західних регіонах України почали діяти високорозвинені промисли, насамперед килимарство, ковальство, бондарство, гончарство. І відкривалися ці галузі мануфактури не лише при поміщицьких маєтках, але і в селах, де майстри з року в рік передавали секрети цих ремесел. Згадаймо хоча Корецьке порцеляново – фаянсове підприємство (1783 – 1832 р. р.) князя Йозефа Чартипийського, вироби якого були популярними не лише в Росії, але й в багатьох європейських країнах та приносили чималий зиск.

Відрадним “острівцем” древнє невмируще ремесло збереглося від тих часів у селі Велика Клецька, що в Корецькому районі, де мались чималі запаси високоякісної глини. Тут і зараз пам’ятають династії вправних гончарів, насамперед Мельників, Литвинчуків, Демчуків, Кулинців, Ковалів. Не дивлячись на переслідування 50-их роках минулого століття, коли майстрів обкладали непосильними податками, висилали в концтабори, а їх знищували, не всіх зігнули в ріг – споконвічне мистецтво було “підняте”. Та бездумний, жорстокий податковий терор не був єдиною причиною промислу в області, були й інші чинники незадовільного становища. Адже вистояло гончарство з

Опішні (Полтавщина), Кролевці (Чернігівщина), Барі (Вінниччина). В Опішні, приміром, і нині діє єдиний у державі гончарний завод. Сюди, в Національний музей – заповідник гончарства з'їжджаються майстри з усіх регіонів відбуваються майстер-класи, проводяться вікторини, ярмарки, змагання у вправності “видати” найбільший виріб, найскладніший за технологією і найгарніший за художнім оформленням. Глядачі визначають переможців за найкращою сюжетною композицією, авангардську ідею, дитячою забавкою. Учасники фестивалю навіть створюють імпровізований “свинтуський оркестр”, що виконує якусь популярну мелодію на глиняних дудках.

Петровський ярмарок – один із найстаріших в Україні (функціонує у Чернівцях із 1783 року). Тут побачите вироби буковинця Івана Гончара, який ліпить горщики з ... зав'язаними очима. Майстер ладен дешево продавати свої творіння, щоб люди знали, що є таке ремесло. У його родині впродовж багатьох поколінь чоловіки займалися гончарством, передаючи у спадок від діда до внука знання прекрасного ремесла.

...Ще якихось 50 літ в нашій області працювало до 400 майстрів, було 10 – 15 гончарних осередків. А тепер на всю Рівненщину трудиться один майстер у Бережному, котрий навчився ремеслу з власного бажання у Львові. І на традиційних святах “Музейні гостини” він завжди збирає бажаючих прилучитись до секретів гончарства. Правда, завідувач відділу етнографії рівненського краєзнавчого музею Алла Українець вважає, що гончарство можна відродити, створивши спеціальні гуртки в школах. Та вже була спроба в тому ж Корці, де в 1993-му провели солідну науково-практичну конференцію “Скарби української народної кераміки на Кореччині”. Навіть тематичний буклет видали. Науковці Львова, Рівного, краєзнавці, представники влади, шанувальники давнього ремесла, здавалося, обрали виграшний шлях. Намічалось навчати гурт юних у середній школі Великої Клецьки, при місцевому СПТУ відкрити відділ

гончарства, потім на базі заводу “Ранок” створити цех промислового керамічного виробництва. Отак, діти мали прилучитися до прадавнього ремесла, а в районний бюджет мала потекти “свіжа копійка”. Майстру Михайлові Ковалю у Великій Клецькій в шкільному розкладі виділили години, завезли глини, діти бажаючі вивчати гончарську справу знайшлися. Ще один гурток у селі Новий Корець організувала випускниця миргородського училища прикладного мистецтва, технолог заводу “Ранок” Інна Кар пінська (планувалося на підприємстві освоїти основи виготовлення керамічних виробів промисловим способом). На жаль, процес “не пішов”. Без підтримки “зверху” згас запал у організаторів навчання – через рік – другий про багатообіцяючі плани в районі просто забули. І тепер із ностальгією згадують підприємливого князя Чорторійського, який налагодив у древньому містечку чайних і кавових порцелянових сервізів, цукерниць, ваз, тарілок, чашок, що не поступалися якістю і оформленням всесвітньовідомим саксонським виробам, були популярні в багатьох європейських країнах, приносили чималий дохід.

Найскладніше, (коли і почнеться відродження гончарного промислу “через школи”), що нікому буде вчити юних. Бо, як відомо, один у полі – не воїн. Добре березнівський майстер “відбивається” за всю область на представницьких виставках у столиці та сусідніх областях. Та як бути із тими земляками, котрі прокинуться інтерес до ще повністю невтрачених зразків автентичних поліських орнаментів на посуді? Прикро, коли земляки можуть задовільнити свою допитливість лише в музеях на виставках декоративно-ужиткового мистецтва на кшталт “Музейних гостин”.

**В.ЯНОШІ,
Корецький район.**

Взято з : <http://provinciyka.rv.ua/13464-namiri-dalekoglyadnimi-buli.html>